

משה חיים פלח

- בשיטת הרמב"ם בגדרי דין תנאי.....1
 בענין ביטול התנאי לאחר מיתה.....5
 בענין חדא ביאה לתרי לא מפלגינן ובדין שהייה במיעוט בתרא...9
 בענין מחזיקין מאיסור לאיסור.....13

בשיטת הרמב"ם בגדרי דין תנאי

יצם עד אחר שנים עשר חדש כשיתקיים
 התנאי עכ"ל.

ומקור דברי הרמב"ם מפרק מי שאלחו
 (גיטין עו ב) ח"ל ר' אלעזר לכהוא
 סבא כי שריתוכ לאלתר שריתוכ או
 לאחר שנים עשר חדש שריתוכ לאלתר
 שריתוכ דבא לא אתי או דלמא לאחר
 י"ג חדש שריתוכ דבא חיקיים ליה תנאו
 ותיצעי ליה מתניתין מעכשיו אם לא
 באתי מכאן ועד י"ג חדש ומת בתוך י"ג
 חדש הרי זה גט לאלתר הוי דבא לא אתי
 או דלמא לאחר י"ג חדש דבא חיקיים
 ליה תנאיין אין הכי נמי כו', והנה יש
 מהראשונים דפירשו הכן צעיה מדרבנן
 בעלמא אי גזרינן אטו לא מת, אולם

אמר רבא ולענין גיטין אינו כן אלמא
 קסבר רבא אין אונס בגיטין מנא
 ליה לרבא הא חילימא מהא דתנן הרי
 זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שנים
 עשר חדש ומת בתוך שנים עשר חדש
 אינו גט מת הוא דאינו גט הא חלה הרי
 זה גט כו' כתב הרמב"ם (פ"ט מגירושין
 ה"ח) וז"ל הרי זה גיטיך מעכשיו אם לא
 באתי מכאן ועד שנים עשר חדש אין
 חוששין שמא בא צסתר שאין דרך בני
 אדם לצוא בצנעה, ואם תס הזמן שקצב
 ולא בא הרי זו מגורשת, מת בתוך שנים
 עשר חדש אף על פי שאי אפשר שיצוא
 והרי היא מגורשת לא תנשא במקום

יעוין צמגיד משנה (פ"ח מגירושין הכ"ג) דנקט צדעת הרמז"ס דאסירא מעיקרא דדינא כיון דאכתי לא נתקיים התנאי צפועל, ואף דידיעין צודאי דעתיד התנאי להתקיים, ולכאורה כן משמע מהא דפסק הרמז"ס לחומרא, ואי הוי מדרצנן הוי לן למיזל לקולא כיון דלא חיפשיטא^ה.

ותמהו האחרו' דהנה כתב הרמז"ס (פ"ח מגירושין ה"א) המגרש על תנאי אם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת ואם לא נתקיים התנאי אינה מגורשת, וכבר צארכו צפרק ששי מהלכות אישות משפטי התנאין כולם, ושם נתבאר שהמגרש על תנאי כשיתקיים התנאי

תהיה מגורשת צשעה שיתקיים לא צשעת נתינת הגט לידה לפיכך כו' ושם נתבאר שאם אמר לה הרי את מגורשת מעכשיו או מהיום על תנאי כך וכך, או שאמר לה הרי את מגורשת על מנת כך וכך, כשיתקיים התנאי תהיה מגורשת משעת נתינת הגט לידה, לפיכך אינו יכול לצטל הגט ולא להוסיף על תנאו משעה הגט לידה, ואם אצד או נשרף אפילו מת הצטל קודם שיתקיים התנאי הרי זו מקיימת התנאי אחר מותו וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה ויש לה להנשא לכתחלה אף על פי שעדיין לא נתקיים התנאי, ואין חוששין שמא לא יתקיים הואיל והיה התנאי צמעכשיו או צעל מנת עכ"ל, הרי מצוחר להדיא

* וז"ל הרמז"ס (פ"ח מגירושין הכ"ג) אמר לה הרי זה גיטוך על מנת שתתי לי מאתים זוז ולא קצע זמן ומת קודם שתתן אינה יכולה ליתן ליורשיו שלא התנה עליה אלא שתתן לו, ולא צעל הגט שהרי לא קצע זמן, לפיכך אף על פי שאצד הגט או נקרע קודם שימות הרי זו לא תנשא לזר עד שתחלוץ עכ"ל, והמ"מ שם תמה מתחילה דמנין להרמז"ס האי דינא דצעינן ציטול התנאי צפועל, וכתב וז"ל ויגעתי לצקש מאין לו זה ומלאתי סברת רבינו שהיתה צזה ממה שיתבאר פ"ט שהאומר ה"ז גיטך מעכשיו אם לא צאתי מכאן ועד י"צ חדש ומת צתוך הזמן שאט"פ שאי אפשר שיצא והרי היא מגורשת לא תנשא צמקום יצם עד אחר הזמן כשיתקיים התנאי וזה הדין הוא צעיא דלא אפשריא צגמ' דילן אם היא מותרת תיכף שמת או לאחר זמן והולכין צו להחמיר, ואף צירושלמי נראה שהוא צמהלוקת ואיכא מ"ד אסורה לינשא, ומתבאר מזה שאט"פ שאי אפשר שיתצטל התנאי צשום פנים דכיון שמת ודאי לא יצא אף על פי כן אינה מותרת ואין מחזיקין אותה צגרושה עד שיהיה מקיים צפועל ואף כאן אף על פי שאי אפשר שיתקיים התנאי צשום פנים כיון שמת הצטל אין מחזיקין הגט צצעל כדי שתוכל להתיבס עד שיהיה התנאי מצועל צפועל ואי אפשר להיותו מצועל צפועל כיון שלא קצע זמן לפיכך חוללת ולא מתיבמת וזה דקדוק נפלא מורה על שכל רבינו, זה מה שנראה לי צדעתו עכ"ל [מיהו למד דיתבאר להלן לכאורה ליכא מקור מדצרי הרמז"ס התם לדצרי הרמז"ס הכא].

ונראה לדון צביאור דברי הרמב"ם, דהנה כתב הרמב"ם (פ"ט מגירושין ה"ז) וז"ל הרולח לגרש על תנאי ויהיה ענין תנאו שלא תגרש עד זמן פלוני הרי זה מוליא ענין זה בלשון תנאי ויתלה התנאי צביאתו בזמן קבוע או בהליכתו, כיצד כגון שיאמר לה אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום הרי זה גט ואם באתי בתוך שלשים יום לא יהיה גט ונותן הגט צידה, או יאמר לה הרי זה גיטוך מעכשו אם לא באתי מכאן ועד שלשים יום או הרי זה גיטוך על מנת שלא לצוא למדינה זו עד שלשים יום, וכן כל כיוצא בזה עכ"ל, ולכאורה מצואר מדברי הרמב"ם דפירש הך תנאי דאם לא באתי דאין עיקר התנאי משום דאינו רולח לעגנה וכיו"צ, אלא עיקר ענין התנאי היינו "שלא תגרש עד זמן פלוני" [ויעוין צר"ן (גיטין לע א מדפ"ה)].

ובביאור הדברים יש לומר, דהנה שיטת האגודה (גיטין עד ז) דאוגס ציום אחרון לא חשיב אוגס, ותמכו האחרו' מסוגין דמצואר דחשיב אוגס, ובחידושי הגר"ח (עכ"ם צסוגין בענין אוגס ציום אחרון) כתב ליישצ דצתנאי על זמן איכא תרי גווי, האחד דעיקר התנאי הוא המעשה אלא דקובע זמן עד אימתי לריך לקיים המעשה, ואיכא

מדברי הרמב"ם דמותרת להנשא לכתחילה אף קודם שנתקיים התנאי, ולא חיישינן שמא לא יתקיים התנאי, והיאך פסק הכא דאסורה להנשא עד אחר י"צ חדש שיתקיים התנאי.

ויעוין צחי' הגרש"ש (ס"א) וצשער"י (ש"צ פ"י) דהאריך לחלק צין תנאי קיום לצין תנאי ציטול, דצגוונא דמעיקרא מסתמא עומד התנאי להתקיים, צכה"ג חייל המעשה מיד אלא דאם יצטעל התנאי לצסוף יצטעל המעשה מכאן ולהצא ולמפרע, משא"כ צגוונא דאין התנאי עומד להתקיים או דצ' הצדדים שקולים, צכה"ג רק קיום התנאי דלצסוף גורם לחלות הגירושין למפרע, וכמו כן תלוי צדעת המגרש דאי דעתו דהמקרה העתיד יגרוס קיום הגט לא חייל המעשה אלא ע"י קיום התנאי, ואי דעתו שהמקרה העתיד יגרוס ציטול הגט חייל המעשה מיד אלא דאם יצטעל התנאי יצטעל המעשה מכאן ולהצא ולמפרע, ומש"ה צתנאי דאם לא באתי אסירה להנשא כל זמן דלא נתקיים התנאי צפועל יעו"ש [אלא דלפ"ז כל דברי הרמב"ם (צפ"ה ה"א) דמותרת להנשא לכתחילה אף קודם שנתקיים התנאי, אינו אלא צגוונא דמסתמא עתיד התנאי להתקיים].

התנאי, וכל זמן דלא נשלם זמן התנאי, לא חייל המעשה, ואף דהזמן אינו אלא צקיום מעשה התנאי, מ"מ כיון דנכלל זמן בתנאו הרי זה מעכב את זמן חלות הגירושין [וכמבואר בדברי הרמב"ם דהכא כל ענין תנאו הוא "שלא תתגרש עד זמן פלוני"] אלא לצסוף חייל מכאן ולהבא ולמפרע, ומש"ה לכתחילה אסורה להנשא עד לאחר י"ב חדש, ואכתי יל"ע [עוד היה מקום לדון, דוקא בתנאי דצידה לקיימו עכשיו, כיון דאינו מחוסר זמן, אמרי' דכל דנתקיים התנאי לצסוף חיילי הגירושין למפרע ולהכי מותרת אף קודם דנתקיים התנאי, אך בתנאי התלוי בזמן, כיון דא"א לקיימו צפועל מיד, וע"כ הוי מחוסר זמן, צזה לא חייל המעשה עד לאחר הזמן].

גוונא דהזמן הוי מעיקר התנאי, וכתב הגר"ח דהכא בתנאי דאס לא באתי עד י"ב חדש תנאו דיתקיים "אס לא באתי" במשך י"ב חדש, ובכה"ג כל דהיה אנוס במקלת הזמן הרי לא נתקיים התנאי יעו"ש.

ומעתה יתכן לדון, דכל דברי הרמב"ם דצמגרש על תנאי דמעכשיו מותרת להנשא לכתחילה אף קודם שנתקיים התנאי, היינו בתנאי דמעשה גרידא, דצזה אין חלות המעשה תלויה אלא בעלמא התקיימות התנאי, וכל דנתקיים לצסוף הרי היא מגורשת למפרע ממש, משא"כ בתנאי שיש בו זמן, וכגון צמתנה אס לא באתי צמשך י"ב חדש, כיון דהזמן נכנס צעיקר התנאי, הרי קיום המעשה תלוי צזמן

בענין ביטול התנאי לאחר מיתה

שזנייהם עכ"ל, ויעוין צחי' הגרש"ש (ס"א) דהוסיף לבאר בזב, דהוא כעין הא דמלניו (שבוטות כז ז) אמר רבא נשבע על ככר ואכלה אם שייר ממנה כזית נשאל עליה אכלה כולה אין נשאל עליה, ומצואר דלא מהני שאלה אחר דאכלה כולה, דאף דשאלה מהניא לעקור את הנדר מכאן ולהבא ולמפרע, היינו דוקא היכא דצשעת השאלה אכתי איתיה לנדר, דזבא מהניא השאלה לעוקרו ועי"ז נעקר למפרע, אך היכא דאכלה כולה, דכשתא כבר ליתיה לנדר, תו ל"ש זיה שאלה, וה"נ לא מהני ציטול התנאי לעקור את חלות הגירושין אלא כל זמן דהצטל קיים יעו"ש.

אך לכאורה אכתי הדברים נריכים ביאור, דכתס גזי אכלה כולה הרי השאלה פועלת בנדר, ומש"ה צעינן דיכא הנדר קיים צשעת השאלה, אך הכא הא לכאורה ציטול התנאי פועל בחלות הגירושין, ולכאורה לענין חלות הגירושין אף צחיי הצטל דמי לאכלה כולה, דמיד אחר נתינת הגט כבר נגמר

כתב הבה"ג (הל' גיטין ס"ט ע"א תד) וז"ל ודאי אמר לה כל ימי פלוני ואינסיבא לאלתר והווי לה צני צחיי צטל ראשון ומית ליה צטל ראשון והדר הווי לה צני לאחר מיתתו ועדאן הווי פלוני דתלייה לתנאה צגוייה מיקיים, ואישתראי צחייה, לאחר מיתתו דצטל צטיל ליה גט למפרע וצנייה קמאי ממזירי צתראי לאו ממזירי, ואסירא לשיני דכיון דצטיל גט למפרע כי דר גצה אשת איש הווי ותנן (סוטה כז ז) כשם שאסורה לצטל כך אסורה לצועל, והווי פליגי רצנן דהווי קא אמרינן כיון דצחייה דצטל לא עבר עליויה תנאה ולאחר מיתתה הווי דעבר, כיון דמית ליה צטיל ליה תנאיה ולא צטיל גט למפרע עכ"ל, ומצואר דעת הנך רצנן דציטול הגט לאחר מיתת הצטל אינו מצטל חלות הגירושין.

ויעוין צתשו' רעק"א (מהדו"ק ס"י קכו) דציאר טעמא דמילתא (צאופן הא') וז"ל דאי אפשר שיתפעל הגט (הווי ענין הכרחיות) ע"י מעשה הנעשה אחרי שכבר הותר האגוד ונפרד קשר האישות

קנין פירות, כמש"כ הר"ן (מדרים שס) דקנין לזמן אינו אלא קנין פירות, וזכה"ג לא שייך לומר כיון דפסקה פסקה, והב"י, קנין לזמן, שצתוך הזמן יהיה לו קנין לעולם אלא דאחרי כלות הזמן יהא הקנין נפקע, וזה אמרינן כיון דפסקה פסקה, כיון דשעה אחת היה שלו לעולם, והא דאמרינן גבי גע פסקה, מייירי זכה"ג דליום אחד תהא מגורשת לעולם ואח"כ יתצעלו הגירושין, אבל אם יגרשנה ליום אחד שגם צתוך היום לא תהא מגורשת אלא לאותו יום אין זה גע כלל דלא הוי כריתות, וגם דזה אינו אלא קנין פירות דלא שייך באשה כלל, לא צקידושין ולא בגירושין, ומזה למד הרא"ה דה"ה צממון אם יאמר שדי קנויה לך ליום אחד גוף ופירות, דהיינו שצתוך היום תהא קנויה לו לעולם דהוא קנין הגוף, אלא שמתנה שלאחר היום יהא נפקע הקנין, תנאו בטל, דכיון דהלוקח קנה אותה שעה אחת קנין הגוף לעולם לא יתצעל קנינו צכדי יעו"ש.

ומבואר דלא מייירי דמגביל את עלם חלות הגירושין דלא תהא אלא לזמן, אלא דליום אחד תהא מגורשת לעולם, ולאחר מכן יתצעלו הגירושין, ולכאורה צריך ציאור דהיאך שייכא כלל

כל ענין הגירושין, והיאך מהני ציעול התנאי, ומה צכך דהצעל קיים.

ונראה לדון צציאור הדברים, דהנה צפרק המגרש (גיטין פג ז) צעא מיניה רצא מרצ נחמן היום אי את אשתי ולמחר את אשתי מהו תיצעי לרי אליעזר תיצעי לרצנן תיצעי לרצי אליעזר עד כאן לא קאמר רצי אליעזר התם אלא דלמאן דקא שרי קא שרי לעולם אבל הכא לא או דלמא לא שנא תיצעי לרצנן עד כאן לא קאמרי רצנן התם אלא דלא פסקה מיניה לגמרי אבל הכא כיון דפסקה פסקה צתר דציעא דער פשעה מסתצרה צין לרצי אליעזר צין לרצנן כיון דפסקה פסקה, וצחידושי הר"ן (שס) כתב וז"ל כתב הרא"ה ז"ל דמהא שמעינן שהנותן קרקע לחצירו גוף ופירות יום א' שזכה מקבל צקרקע לעולם דהא אסיקנא כיון דפסקא פסקא עכ"ל, ותמהו האחרוי דהא צרשצ"א וצ"ן צנדרים (כט א, ז) מצואר דצקנין ממון לכר"ע אמרינן דפקע צכדי והמקנה לחצירו שדה עד זמן פלוני לא קנאה אלא עד אותו זמן.

והכתב הקוב"ע (סי נו סק"ה) דישנן שני אופני קנין לזמן, האחד שגם צתוך הזמן אין קנינו אלא לזמן, וזה הוי

פקעה צמיתת הצעל מסצרא כיון
דליתיה צעולס ואכמ"ל].

ולקמן צפרק הכותב (פח א) גצי עד
אחד מעידה שהיא פרועה

אמר' חי פיקח הוא מיייתי לה לידי
שצועה דאורייתא יביצ לה כתוצתה
צאפי חד סהדא וסמין סהדא קמא
אסהדא צתרא ומוקים להו להנך קמאי
צמלוה מתקוף לה רב שישא צריה דרב
אידי היאך סמין סהדא קמא אסהדא
צתרא אלא אמר רב שישא צריה דרב
אידי יביצ לה כתוצתה צאפי סהדא
קמא וסהדא צתרא ומוקים לה להנך
קמאי צהלואה, ופירש רש"י שם וז"ל
ומוקי להנך קמאי צהלואה יתצענה
פרעון הראשון ויאמר מלוה הן אללך
שהרי התקבלת כתוצתיך שנית
וכשתכפור ותאמר לא קצלתי אלא
הפעם הזאת ועד אחד מעיד על
הראשונה איכא שצועה דאורייתא
נשצעת ולא משלמת ואין כאן שיעבוד
קרקעות שלא מכח כתוצה תוצעה
עכ"ל, ויעוין בקל"ח (סי' פד סק"ג וסי' נב
סק"ז), אולם עלם הדבר לריך ציאר
עוצא לכאורה דהיאך מזי לתצוע את
הפרעון הראשון, והרי הפרעון הראשון
היה כדון, וע"כ לא מזי למיתצע אלא
את הפרעון האחרון.

עשיה כהאי גוונא, וכילד שייך להתנות
דיתצעלו הגירושין לאחר שחלו, כיון
דכבר נתגרשה האשה לעולם [ויעוין
צחידושי הרשב"א (גיטין ס)].

ונראה לדון, דצאמת אף לאחר
הגירושין לא פקעה סיבת
האישות לגמרי, אלא סיבת האישות
הראשונה קיימת כל שעה, אלא דחלות
הגירושין מתירין אותה כל שעה,
ומש"ה מזד עלם העשייה שפיר שייך
תנאי דלמחר יתצעלו הגירושין וממילא
הדרא לאישותו דמעיקרא [ואעפ"כ
מסקינן דכיון דפסקה פסקה].

ולפ"ז מצואר היעב, דאף לאחר שחלו
הגירושין, לא הוי כאכלה כולה,
ומהני ציעול התנאי לצטל חלות
הגירושין מכאן ולהצא ולמפרע, ועי"ז
הדרא לאישותו, אך לאחר מיתת הצעל
יש לומר דפקעה לגמרי עלם סיבת
האישות, ומש"ה תו לא מהני ציעול
התנאי [ואף דכבר ציארנו האחרון
דמיתת הצעל נמי אינה אלא מתיר כגע,
יש לומר דהיינו משום דצלא"ה אף
דפקעה סיבת האישות, לא הוי פקע
איסור אשת איש, דכיון דחייל תו לא
פקע צכדי, אך עלם סיבת האוסר שפיר

ונראה לדון צביאור הדברים, דבאמת
אף לאחר הפרעון לא פקעה
סיבת החיוב, דלעולם סיבת החיוב
קיימת כל שעה ושעה, אלא דהפרעון
מפקיעה כל שעה ושעה, ומש"כ כל
היכא דחזר ופרע חוב זה, מלי לשוב
ולתבוע את הפרעון הראשון [וגתבאר
בזה עוד במקו"א].

בענין חדא ביאה לתרי לא מפלגינן ובדין שהייה במיעוט בתרא

לומר שאינו משלם קנס צמפותה, והא
דלא פליגי ר' אליעזר ורצנן צמפותת
עלמו אם הולד חלל או כשר כדאפליגו
באנוסת חצרו ומפותת חצירו דר'
אליעזר סבר הולד חלל ומפרש טעמא
התם דקסבר יש חלל מחייבי עשה ורצנן
סברי הולד כשר דאין חלל מחייבי עשה,
דאלה הפסיק הענין, לאו למימרא
דאנוסת עלמו ומפותת עלמו לא קיימא
עליה בעשה אלא משום דכיון שסופה
להיות בעולה תחתיו אין הולד חלל והיא
עלמה אינה מתחללת ולא קיימא
באיסור חללה עד שיבא עליה פעם שניה
שהיא נבעלת ביאת איסור כהונה,²
וא"ת ביאה ראשונה נמי מכי הערה
זה איתסרא עליה דעשה בעולה
ובגמר ביאה נתחללה ואין לו זה הוייה
לר' עקיבא, יש מתרלים דחדא ביאה לא

תניא ולו תהיה לאשה שמעון התימני
אומר אשה שיש זה הוייה רבי
שמעון בן מנסיא אומר אשה הראויה
לקיימה מאי צינייהו כו' איכא צינייהו
בעולה לכהן גדול, ופירש רש"י דצבעולה
שלא כדרכה איירי דאי כדרכה תו ליכא
קנס, והתוס' הביאו שם רבינו חננאל
דבכא לא מיירי בצעולה מאחר אלא כהן
גדול שאנס בתולה גמורה, ויעוין
ברש"א שכתב וז"ל ורבינו חננאל ז"ל
פירש בעולה בעולת עלמו כגון כה"ג
שאנס את הבתולה יש לה קנס ואף על
פי שעשה בעולה וקיימא עליה באסור
עשה מכאן ואילך, כדתייא בפרק הבא
על יצמתו כו' והא דתייא התם אנוסת
עלמו ומפותת עלמו לא ישא ואם נשא
נשוי הא אמרינן התם בגמ' אמר רב
ומוליאה בגט, והא דקתני אם נשא נשוי

² בשטמ"ק הגירסא דר' הרשב"א "משום דכיון דסופה להיות בעולה תחתיו אין הולד חלל והיא עלמה
אינה מתחללת ואילו אם תימני לומר דאנוסת עלמו ומפותת עלמו נמי אינו חלל מ"מ יש זה
הוייה ולא קיימא באיסור חללה עד שיבא עליה פעם שניה", ונראה דז"ל "והיא עלמה אינה מתחללת ואפילו
אם תימני לומר דאנוסת עלמו ומפותת עלמו נמי הוי חלל מ"מ יש זה הוייה כו'".

דחשיב כצא כולו, ומש"ה ליכא תוספת
איסור צמה שצא כולו.

ועד"ז ביאר הקוב"ע סצרת הרשצ"א,
דהא דנתחדש דהעראה כגמר
ביאה אין הגדר דהעראה מלד עלמה
חשיבא כביאה, אלא גדר הדין דחשיב
כאילו גמר את כל הביאה, דכיון
דהתחיל לצעול חשוב כאילו כבר גמר
ביאתו, ולהכי צין גמר ביאתו צין לא
גמר לעולם נחשב כאילו צא כולו ולהכי
ל"ש למיפלא ביאתו לתרי יעו"ש וציתר
ביאור בקוב"ש (ח"צ ס"י).

ונראה להוסיף צביאור הדברים, דהנה
אכתי יש לדון השתא שגמר
ביאתו אימתי חייל עליה איסור בעולה,
והנה בחולין (ב ז) צעי רב פפא החליד
צמיעוט סימנים מהו תיקו, ושם (בז א)
צעי רב הונא צריה דרב נתן שהה
צמיעוט סימנין מהו תיקו, ושיעת רש"י
ודעמיה דמיירי צמיעוט צתרא, דאף
דאם לא שחע אלא רוב הויא שחיטה
כשירה, אס גמר השחיטה צפסול גרע
[ולכמה שיעות הוי מדאורייתא] ול"צ
וצפרט לענין שהייה דצפשוטו ל"ה פסול
חיובי אלא דאינה מלטרפת לתחילת
השחיטה, ומלינו כמה דרכים צגדר
הדברים, ועיון צצית הלוי (ח"צ ס"א)

פלגינן צה שתאסר צה שני אסורין, ולפי
תירוק זה נראה לי דהא דאמרינן צפרק
עשרה יוחסין (טז ז) כהן הצא על אחותו
זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר וצא
עליה עשאה חללה דוקא חזר וצא אצל
צגמר ביאה לא, אצל ודאי צאיסור עשה
קיימא עליה כדאיתא צצרייתא ולו
תהיה לאשה וכו' כדכתיבנא עכ"ל,
ומצואר צדברי הרשצ"א דאף דנעשית
בעולה צהעראה, מ"מ אינה חוזרת
ונעשית חללה צגמר ביאה דהך ביאה
עלמה.

ויעוין צקוב"ע (סי' לב) דביאר סצרת
הרשצ"א, דהנה יעוין צתוב'
ציצמות (ז ז) שהקשו למ"ד ביאה צמקלת
[למקדש] שמה ביאה כיון דהותר
למזרע להכניס ידיו לצבונות אמאי לא
הותר להכנס כולו [ותירלו דלא ניחא
שידחה ביאת כולו דכתיב צדהיא
משא"כ ביאה צמקלת דאינה אלא
מהיקש, ועוד דכיון דאפשר על ידי ביאה
צמקלת אס יכנס כולו חייב מידי דהוה
אהיה לו דרך קלרה וצא לו צצרוכה
יעו"ש] ומצואר דאי ביאה צמקלת שמה
ביאה ראוי להתיר אפילו ביאת כולו [אי
לאו הכן טעמין] וביאר הקוב"ע דגדר
דינא דביאה צמקלת שמה ביאה היינו

ויעוין צתשו' משיב דבר (ח"ב ס"ד)
 דנקט דצשחט כולו לא חייל
 היתר השחיטה עד שגמר השחיטה
 [והוסיף שם דאפילו בנחתך אצר מן
 הבמה קודם גמר השחיטה, לא אמרינן
 דכלפי אצר זה ליכא אלא רוב והותר,
 אלא אף צכה"ג אותו אצר אסור ויעו"ש
 היעב צכ"ד ויעוין צשו"ת חמדת שלמה
 (י"ד ס"ח ז) ואכמ"ל].

ולכאורה לדרך זו היה מקום לדון, דאף
 דהערה כגמר ביאה, מ"מ
 כל שגמר ביאתו לא חייל הפסול עד גמר
 ביאה, ועיקר הדבר כן נקט הריב"ז א'
 בקידושין (ע"ה) לדינא, אלא דאיכו אתי
 עלה מטעמא אחרינא, דכל הצועל דעתו
 על גמר ביאה וכדאיתא בקידושין (י"א)
 והיכא דגמר ביאתו לא אמרינן כלל
 דהערה כגמר ביאה' אף מדברי
 הרשב"א לא משמע כן, אלא אף דע"ס

דביאר דהא דסגי בשוחט רק הרוז אין
 הטעם דהמיעוט אינו צתרת שחיטה
 כלל רק צאמת לריך לשחוט כל הסימן
 אלא דאם שחט רק הרוז וסילק ידו ממנו
 חשבינן גם המיעוט כאלו הוא נשחט
 ג"כ וכמו צכל דוכתא דרוזו ככולו
 והמיעוט נגרר צתר רוזו ומש"ה אינו
 מעכב צדיעבד דחשבינן ליה כאלו נשחט
 כולו אצל לכתחילה לריך לשוחטו דהרי
 הא דכשר אינו רק משום דחשבינן ליה
 כאלו הוא שחוט ומש"ה כששוחט גם
 המיעוט שפיר יש מקום לומר דהכל חדא
 שחיטה היא ופסלה צו שהייה
 מדאורייתא דהרי גם המיעוט לריך
 להיות נשחט עכ"ד [והיינו דכל שגמר
 השחיטה צעודה מפרכסת, דהרי היא
 כחיה לכל דצריה, שפיר חשיב דשחט
 הכל, וממילא דצעינן צזה הכשר
 שחיטה].

³ **וביאר** הדברים נראה, דגדר דינא דהערה כגמר ביאה היינו מדין אחשביה, דכיון דלא גמר ביאתו איכו
 אחשבה להך הערה כביאה, ומש"ה כל היכא דגמר ביאתו לא חשיבא בהערה כגמר ביאה,
 ומע"ז מלינו צבה דצבר ר"ש (מכות יג א) דכל שהוא למלקות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן, ויעוין צתוס'
 (ע"ז סח א) דהיינו דוקא צעין אף ע"י תערובת מודה דצעינן כזית, ומצאריס צזה עפ"ד הריב"ז א' (מכות יז
 א) צשם הרמ"ה צעממא דר"ש, דלמלקות כיון דאכל צמוז אחשבה לחומר איכו להתחייב צכל שבו אצל
 קרבן שהוא על אכילה שוגג צעי כזית לחשיבות יעו"ש, ולהכי צאכל ע"י תערובת דליכא אחשביה לאותו כ"ש
 דאיסור צעינן כזית, ועד"ז יש לצאר הכא, דהערה גרידא אמרינן דאיכו אחשבה לביאה משא"כ צגמר
 ביאתו.

הפסול חייל מיד בהעראה, מ"מ אמרי'
 דחדא זיאה לתרי לא מפלגינן ואינה
 חוזרת ונעשית חללה בגמר אותה זיאה.

ונראה בגדר הדברים, דכיון דיסוד
 הדין בהעראה כגמר זיאה
 היינו דחשבינן ליה כאילו כבר גמר

זיאתו, ל"ש לדון את גמר הזיאה
 כנעשית בצעולה, דהרי כל מה דחשבינן
 לה כצעולה היינו משום דדיינינן כאילו
 כבר עבד לכה גמר זיאה, ואי נזא לדון
 דהך גמר זיאה נעשה בצעולה ה"ז
 כתרתו דסתרי [ואף דהיה מקום לדון
 דדיינינן על כל דבר צפני"ע].

בענין מחזיקין מאיסור לאיסור

בו חלל עד אחד זכו ספק גרושין, ופרכי ואילו בגרושין ספק קרוז לו ספק קרוז לה לא קתני מאי עעמא אמר רבא אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרה מספק אמר ליה אביי חי הכי בקדושין נמי נימא אשה זו בחזקת היתר ליבס עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרה מספק כו', ויעוין ברמב"ן שם דהקשה וז"ל ואיכא דקשיא ליה היכי אמרינן בחזקת היתר לשוק עומדת והלא אסורה להס משום אשת איש, וכשמת נעמידנה בחזקת איסור, דהא בעלמא מחזקינן מאיסורא לאיסורא כדאמרינן בחולין בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת משום אבר מן החי עד שיודע לך צמה נשחטה דמוקמינן לה בחזקת איסור וחוששין לנבלה, אלמא מחזקינן מאיסורא לאיסורא כו' וכה"ק ברשב"א בהריעב"א שם.

ויעוין בקוב"ע (סי' נ"ט סק"ט) דביאר קושית הראשונים דנהי דאית לה חזקת היתר מדין חזקה דרבה, מ"מ איכא נמי חזקת איסור והויא חזקה

אמר רב הונא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך צמה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך צמה נטרפה, ופירש רש"י בהמה בחייה בחזקת איסור שהרי אסורה משום אבר מן החי הלכך אם נולד ספק בשחיטה וצאת להעמידה על חזקתה שהרי בכל דבר אתה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה שאין יכול להוליאח ממנה על ידי ספק נמלאת אומר שבהמה זו אסורה שהרי בחזקת איסור היתה תחלה ומספק אתה בא להתירה שמה נשחטה כראוי אל תתירנה מספק עד שיודע לך שנשחטה כראוי עכ"ל, וביארו הראשונים דס"ל לרש"י דמחזיקין מאיסור לאיסור.

והנה ביצמות (ל"ג) תנן וכולן שהיו בהן קדושין או גרושין צספק הרי אלו הלרות חוללות ולא מתייצמות כ"ל ספק קדושין זרק לה קדושין ספק קרוז לו ספק קרוז לה זהו ספק קדושין ספק גרושין כתב צכתז ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין צו זמן יש צו זמן ואין

כנגד חזקה, וכן ביאר החזו"א (אהע"ז סי' פא סק"א).

והנה הראשונים תלו קושייתם בזה דמחזיקין מאיסור לאיסור כדמוכה בסוגין, ולכאורה היינו דוקא צספק גירושין, דבזה מעיקרא קיימא בחזקת איסור אשת איש והשתא חתינן למיסרה באיסור יצמה לשוק, ובזה הוי מאיסור לאיסור, אך צספק קידושין דחתינן לאוסרה ליצם לכאורה לא הוי מאיסור לאיסור כלל, דהא מעיקרא קיימא באיסור אשת אח והשתא נמי אסרינן לה באיסור אשת אח.

אולם בדברי הריעב"א (יבמות טו) מצואר להדיא דאי חזיקין מאיסור לאיסור קושיא מעיקרא ליתא

ואף צספק קידושין, ול"צ לכאורה דהא הכא הוי אותו איסור דאשת אח [ואף לענין ספק גירושין יש לדון, דהנה האחרו האריכו לדון בגדר איסור יצמה לשוק אי הוי משום אישות המת או משום אישות היצם] או דמלות היצום אוסרתה לשוק כיון דהוי סתירה לקיום היצום] ולכאורה אי נימא דהוי משום אישות המת, יל"ד דלא חשיב מאיסור לאיסור, דהרי סיבת האיסור לא נתחדשה צמיתת הצעל, אלא דצמקום יצם אין מיתת הצעל מתירתה לגמרי ומכניא רק למיקלש איסורא דאשת איש ולנתוקי מכרת ללאו, ואף דהוי אזברה אחרת ד"לא תהיה אשת המת החולה לאיש זר" מ"מ עלם האיסור הוי אותו איסור, ורק אי נימא דהוי אישות היצם

^ד **וכדמשמע** מרש"י (כתובות ז) דטעמא דאין גע לאחר מיתה משום דמאן קא מגרש לה מהשתא אין המתים מגרשים, ולא פירש משום דפקעה ליה רשותיה כדפירש צכ"ד (גיטין ט ג, יג א) לענין שחרור ומתנה דטעמא משום דפקעה ליה רשותיה, ובפשוטו משום דצמקום יצם אכתי קיימא ברשותיה, מיהו צפרק התקבל (גיטין סו א) פירש רש"י וז"ל גע לאחר מיתה מי איכא לאחר שמת מי מגרשה ובשעת מיתה הוצקה ליצם עכ"ל, ומשמע דטעמא דלא מלי מגרש לאחר מיתה משום דכבר הוצקה ליצם וקיימא ברשות יצם ובקידושין (יד א) האשה קונה את עצמה צמיתת היצם מנלן ק"ו ומה אשת איש שהיא צחנק מיתה הצעל מתירתה יצמה שהיא צלאו לא כל שכן כו' מה לאשת איש שכן אוסרה מתירה אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יצם אוסרה יצם שרי לה, ויעוין שם ברש"י שכתב וז"ל הא נמי כשמת יצם נמלא אוסרה מתירה דאי לא יצם מצי מיית הצעל אישתריא לה עכ"ל, ומדלא פירש כפשוטו דיצם הוא דאסר לה, משמע לכאורה דאף לאחר מיתה צעל הוא דאסר לה, אלא דכיון דאין הצעל אוסר לאחר מיתה אלא צמקום יצם, שפיר חשיב אוסרה מתירה.

קושיית הראשונים רק דהוי חזקה נגד חזקה, אלא דאי מחזיקין מאיסור לאיסור אף דהוי ז' סיבות, ע"כ ל"ש לדון כלל חזקה דרבה, כיון דדין חזקה לא תלי צמח דהוי קאי לזה מעיקרא, אלא דלעולם מוקמינן לדבר צדינו הראשון].

והנה האחרו' דנו בשיעת הראשונים דאין מחזיקין מאיסור לאיסור, האם היינו טעמא משום דהוי מצ' סיבות חלוקות, או משום עלם הא דהוי ז' שמות, וכלפי השם החדש לא הוחזק איסור כלל ואדרבה קאי בחזקה היתר [וכגון הכא מחיים קיימא בחזקה היתר כלפי איסור נזילה] ויעוין בתוס' צפרק המדיר (ע"ב ז) דנקטו דמחזיקין עומאה מנגע לנגע, וצ"ש (ש"ה פ"ד) הוכיח מדצריהם כשיעת הראשונים דמחזיקין מאיסור לאיסור, והוא דלא כשיעת התוס' צבילה (כ"ב ה) דפליגי על רש"י וכתבו דאין מחזיקין מאיסור אצ"ר מן החי לאיסור נזילה, ולכאורה י"ל דהא דנקטו התוס' דאין מחזיקין מאיסור לאיסור אינו אלא צ"ב שמות משא"כ התם דהוי שם אחד [מיהו צלא"ה מסתימת דברי התוס' צסוגין נראה דאזלי בשיעת רש"י, וכן לשיעת הרי"צ"א בתוס' צשצעות (כ"ד ה) דליכא

או דמלית היצום אוסרת, נמלא דסיבת כך איסור נתחדשה במיתת הצעל דחייל [דין היצום].

ויעוין בחזו"א (שם סק"ב) דציאר דאי אין מחזיקין מאיסור לאיסור, אף דכח קיימא בחזקה איסור אשת אח, מ"מ כיון דמעיקרא היה עומד להפקע לא שייך לחוקמה אחזקה, אך אי אמרינן דמחזיקין מאיסור לאיסור, ה"נ מהני חזקה צכ"ג אף דמעיקרא עומד איסור אשת אח להפקע יעו"ש.

וביארוד הדברים, דאי אמרינן דמחזיקין מאיסור לאיסור, ואף דהוי מצ' סיבות, אלמא דלעולם מוקמינן לדבר בחזקה דינא קמא, ואף אי הוי התחדשות, וא"כ ה"נ צספק קידושין נהי דמעיקרא היה עומד להפקע, ול"ש לדון דנותר איסור אשת אח דמעיקרא אלא אם נימא דנתחדשה סיבה דקידושי הערוכה, מ"מ מוקמינן לזרה צדינא קמא ומותרת ליצם, אך אי אמרינן דאין מחזיקין מאיסור לאיסור ומשום דהוי מצ' סיבות, ולא הוחזק הדבר להאסר מכה הסיבה החדשה, ה"נ אמרי' לענין אותה איסור, דכל דמעיקרא היה עומד להפקע, לא חשיבא בחזקה איסור [ולכאורה לפ"י שוב יש לומר דאין

איסור עשה דאינו זכוח בפשוטו אזיל
צשיעת רש"י דמחזיקין מאיסור
לאיסור].
אולם מדברי הראשונים ציצמות
מבואר דיסוד הנידון משום דהוי
צ' שמות, ולהכי אף צאיסור אחד ממש
כגון צספק קידושין, מ"מ תלי צנידון אי
מחזיקין מאיסור לאיסור.